

M. G. S:
Oförgräpeligä Tankar
Om
Storckiftets Gudsändighet
I anseende
Til Skogarnes bättre wård.

Med
Wederbörandes Bifall,
Under inseende af
S. S. Theol. DOCTOREN, Oecon. PROFESS. Ledam. af
Kongl. VASA Orden, Kongl. Wett. Acad. och Wett.
Societ. i Upsala,

Herr **PEHR KALM**

Til allmän granskning öfverlämnade
af

JACOB TENGSTROM.

Phil. Cand.

I Åbo Academies öfre Läro Sal

Den 1 Junii 1775.

ÅBO,

Tryckt hos JOHAN CHRISTOPHER FRENCKELL.

S. 1:

Alla länder på jordklotet, hafwa af den allwisa naturens Herre unfått sina särskildta fördelar. Wår Nord har således ej eller i dessa gåfswors utdelande blifwit lottlös: Jag går med stillatigande förbi alla de andre förmåner, hwari den kommer up emot, om ej alldeles öfwerträffar de södre werldenes delar, och fäster endast för denna gången min upmärksamhet wid våra stora och förträffeliga skogar, som i godhet wida öfwergå de fläste södre länders. Hela wår utrikes Handel beror förnämligast på deras wård och bibehållande; ty större delen af de waror med hwilka wi drifwa den, äro hemtade ifrån skogen. Således utskippas årligen ifrån 50 til 80,000 tunnor tjära, emellan 10 och 16,000 tunnor beck, wid påß 150,000 tälster bräder m. m. Däreft äro våre bärgrwärl den andra hufwudfällan til våra måst betydande exporter. Men hwilken wore wäl den som wille påstå, at dessa utom skog kunna åga något bestånd?

bestånd? Det myckna träwirket, och i synnerhet den ansefliga myckenhet af kål, som fordras til dessa wårks tilbøeliga drift, öfwertuga och nogsamnt därom, at våra skogar och bärgwårk äro i så nära förbindelse med hwarandra, at man wid de förras utödande, äfwen nödwändigst måste befara de senares försak. Hwad nytta och fördel draga icke widare våra skeps-byggerier ifrån skogen, och hwad förmån tillfaller icke sjöfarten af de i egna hamnar och af egit wärke tillwårklade fartog? Handelsmannen i Stockholm, den allmänt kända och stora Patrioten HERR CLAES GRILL, har i sit tal wid Præsidii ned läggande, år 1749, i Kongl. Wet. Acad. beräknat den winst som här af tillfaller Sverje, endast för Nederiern i Stockholm, til öfwer 25 millioner R:mt. Våra skogar äro äfwen et tilhåll för allehanda djur och foglar, som tjena och både til kläder och föda. Herr Ingenieuren och Secret. MODEER, säger här om i Kongl. Patriot. Sällst. Handl. 1. Styck. Pag. 177. sålunda: Om „våra skogar ej på det ömmaste wårdas, hafwa wi den elyskan at årligen förlora en förlust, at kan hånda mer än sju tunnor guld, hwilka wi nu kunna råfna och til godo för djur och fogel. Den wårma wi hämta ifrån vår skog, är dock snart sagdt den förnämsta af alla dess förmåner för och som bo i et kallt och nordligt klimat. I Stockholm allena, åtgår årligen ungefär 89,000 samnar wed. (Se widare här om öfwanstående stycke, af Kongl. Patr. Sällst. Handl.). Men hwartil är det nödigt at jag med flera ord bewisar en sak som ingen twiflar om? Nog af, at man af det som anfördt är, kan göra den slutsats, at skogarna äro vår reelesta egendom, vår Handels grundpelare och en oumgångelig vara i wårt allmänna lefwerne.

Dock detta allt påaktadt, höres en mer än ömmande klagan, öfwer deras aftagande, äfwen i wårt Finland. För 50 år tilbaka, såg man här de yppersta skogar, som något land kunnat önska sig, då man nu twärtom, snart sagdt allestädes börjar k:m-

na brist dära. Wi hafwa flere prof därpå, at på de ställen där gamle än lefwande männ i sin ungdom gått wisse, synas nu allenast här och där några små telningar. Och hwad onödig har man wäl bort wänta sig, då alla i gemenwarit betänkt, at på alt möjligst sätt utöda skogen, men så at bibehålla eller wårda den samma? Det tycks därföre redan vara tid för oss at närma re tänka på denna sak, helst wi hellska och i synnerhet våra efterkommande, snart nödgas lida brist, på en betydlig nödwändighets vara.

S. 2.

Wid betraktande, här af hafwa därföre flere sätt blifwit utgifne, och til en del äfwen widtagne, til skogarnas besparande. Deras wård har sträckt sig ända til Höga Öfwerhetens åtgärd, såsom flera tid efter annan til skogens fredande, utgifna Kongl. stadgar och förordningar nogsam utwisa. Utom des hafwa äfwen flere af våra kunniga och ädelsinta Patrioter, härutinnan wist sitt nit för Fädernes-landets bästa. Herr Commerce Rådet Ulric RUDENSKÖLD, Herrar BRAUNER CARLESON, FAGGOT, GADD, HJERNE, HÄRLEMAN, KRAFTMAN, LIEDBÄBK, VON LINNE, LOVENHJELM, MODEER, POLHEIM, ROSENSTEN, TROZELIUS &c. hafwa tydeligen ådaga laggt nödwändigheten af skogarnas bättre wård, i vårt Kära Fädernes-land. Men beklageligen! hwarken Öfwerhetens befallningar, eller wälsinta medborgares råd, hafwa af obetänkta menniskor blifwit åktade. Våra skogar äro alt i samma afgående, och snart sagdt ingenstädes tänker man på deras wårdande, och aldrumst på deras åter planterande. Detta war det som utan twiswel förmådde Kongl. Patriotiska Sällsk. at för en tid sedan utgifwa följande fråga til beswarande: Hur skal allmogen på slåtbygden bäst upmuntras och förmås til skogs plantering? Härå inkommo flere svar och Upbörds-
mannen

mannen i Nyköping, Herr Carl Gustaf NORDSTRÖM, behåller den utfatta belöningen. Jag tillstår väl gärna, at i detta Herr NORDSTRÖMS svar, förefoma vackra och de ypperligaste medel uppgifna, til detta stora ändamålets vinnande; Men påstår tillika, at de omöjliggen kunna uträtta något, så framt ej de få skogar som än finnas, blifwa skiftade alla hemmans ägare emellan. Detta har nu gifvit mig anledning, at tala om Storskiftets nödvändighet, i anseende til skogarnas bättre vård. Jag får dock nämna förut, det Herr Mag. Jonas NORRGREN, äfwen utafvit en Disputation här i Åbo år 1760 om nyttan af Storskiftet; men som han haft hela Landtbruket til föremål, och allenast kärteligen widbrört skogen, hoppas ja at den G. L. gillar detta mit välmenta företagande.

§. 3.

Huru svåra irritade wanor och skadeliga fördomar äro at utrota hos et folk, därom bära ibland alt annat våra skogar et beklageligt witnessbörd. Allmogen som med minsta arbete och på kortaste tiden, fått ifrån skogen alt hvad til dess dageliga behof nödvändigt tarfwats, har på flera orter helt och hållet laggt sig på dess ödande, utan at se de svåra påföljderna här af, så för sig sjeifwa som en olycklig efterwerld. Begärfen härtil har varit så mycket större, som våra skogar hit intil legat ofskiftade hemmans ägarena emellan. Den har blifwit hållen för den trefnaste hushållare, som måst kunna härja de yppersta skogar, fälla de vackraste trån, och förvandla de bästa skogsparker, til kala och ohjggeliga slätter. Dessa hafwa härigenom blifwit wälmående, och just det har upmuntrat andra at följa deras exempel. Om och någon i bylaget welat fridlysa den redan illa handterade skogen, har han blifwit de öfrigas åtlöje, och har så til säjande hans egen wälfärd twungit honom at fälla den skog, hwars grymma öde han så nyligen

gen ömmät, då han sett at den af hans obetänksamma grannar icke desto mindre skulle blifwa härjad. Jag må ei tala om, at inga träd blifwit å nyo planterade. En hwartil hade det wäl tjent för en Landman, at hård nedlägga arbete och kostnad, då han ej någon stund varit säker om besittningen af dessa sina anlagda plantager? An mer: man har haft exempel därpå, at när någon, på framtiden mera tänkande granne i bylaget, börjat plantera några trån på hel kal dock allmän mark, hafwa hans naboer inom få år dem uthuggit, af fruktan, at om denna trefna grannen finge så fort fara, torde wid förefallande storstifte, denna af honom med skog planterade mark, af Öfwerheten honom såsom belöning tildelas, utom det han finge lika stor del med de andre hemmanen af den öfriga skogen i proportion efter sit mantal. Hwad upmuntran ja hwad möjelighet är då, at på öfkiptad mark någonsin wårda och å nyo plantera den snart utgångna skogen, hålst inga lagar i allmänhet twinga någon jordägare til sådana planteringars anläggande. Den första utwågen som därföre bör tagas til skogens bättre ans, är des skiftande hemmanen emellan. Blefwe detta öfwer allt wärkställdt, är jag försäkrad om, at den säkerligen bättre sköttes; ty en långlig erfarenhet har bestyrkt det, at man alltid bättre wårdar det en allena tilhör, än då man har det i gemenskap med andra. Då skulle man säkert få se så tjårus bränneriet som swedjandet, och andra skogs ödande näringsfång, med större försiktighet brukas. Då hade man hopp om at ny skog blefwe planterad, så snart man wore wif om des orubbade besittning, och då kunde de af Herr NORDSTÖM, och flere andra kunnige bushållare därtill föreslagne medel och upmuntringar, med den största förmån brukas, til de utödande skogars åter i stånd sättande.

S. 4.

De trånga gränser jag nödgats föresätta mig, tillåta mig

ej at uptaga alla de inkast som härwid kunde göras. De äro
 och defutom så ofta tilförene af andra beswarta, at jag med all
 fog kan gå dem förbi. Ett enda nödgas jag dock här som
 kärtast widröra och wedertägga. Man säger at sådant skogarnas
 skiftande hemmanen emellan, förhindrar Nybyggens, uptagande,
 som likwål förnämligast borde bidraga til landets upodling och
 folk mummerns förökande. Det skulle wäl så tyckas; men wid
 nogare efterfinnande finna wi at saken förhåller sig twårtom. Ty en
 hemmans-ägare som fått sin wiska tildelta skog, har ju då tilfälle at på
 sin utmark sätta så många stårpare han behagar, hwilka med större
 iswer nödgas arbeta på jordens upodling än Nybyggare som til
 måsta delen syfvelsätta sig med skogens förödande, utan at syn-
 nerligen bry sig om Landt-bruket, hwilket de merendels sköta
 som et biwark. Kronan förlorar ej eller härwid, ty en hem-
 mans-ägare kunde ju skattläggas efter den mark som på hans
 ägor så wäl är tjenlig til upodling som redan upodlad. Här-
 wid bör dock märkas, at i fall i någon socken eller bylag wore
 mera skog, än til de där besinteliga hemmanens bestånd präse-
 wandes för nödwändigt, kunde däraf någon allmännig utstakas,
 hwilken Nybyggare hade frihet at upodla, men det öfriga delas
 hemman emellan. Sedan skogen på detta sättet blifwit skiftad,
 bör hwar och en innehafware skyddas i besittningen däraf, och
 således inga Nybyggare emot hans wilja få sätta sig på den
 honom tilhöriga utmark. Sedan han med mycken kostnad och
 beswär, fått sin del af den tilliggande skogen, är det ju all
 billighet för honom at få behålla den oanfåktad. Detta
 Nybyggens sättande på en redan stor-skiftad mark, skulle
 och strida emot den Fädernes-landet högstnödiga skogens wård
 och förmerande; ty ho wille wäl bjuda til at wårda sin skog eller
 på kala backar och fålt plantera et enda träd, då han ständigt
 lesde i fruktan, at en Nybyggare, oaktadt allt hans protesteran-
 de, skulle sättas honom på halsen. Han wore ju likjom twun-
 gen at i sådan osäkerhet tielt utöda sin skog, åtminstone på de
 längre

Tänget ifrån gården belågne ställen, för at ersätta de dröga
 kostnader han fått kunnas wid, hela Storckiftis-tiden. Na et
 sådant Nybyggens planterande wore emot hela storckiftets
 ändamål, och just en wäldig upmuntran til Krogens snar-
 ra förödande.

